

Intervjuu vabariigi presidendiga

Vabariigi president Kersti Kaljulaid ütles, et hiidlastel pole vaja muretseda – kaitseplaanid saarte jaoks on olemas, kuigi need on riigisaladusega kaetud, võimaliku merereostuse puhul esialgset võimekust Eesti riigil jagub, suurema ohu korral ruttavad appi naabrid.

Mis tänasest päevast kõige huvitavamana meelde jääb?

Kersti Kaljulaid: Ei saagi öelda, et midagi on kõige huvitavam. Täna päeval [visiit toimus 30. märtsil – HR] on kokku kümme kohtumist, kümnend teiega, ja mul on nii hea meel olnud näha, et inimesed Hiiumaal on uhked oma saare üle, et nad on valmis ise panustama sellesse, et nende saar ja nende kogukond elaks hästi ja oleks olemas need vajalikud teenused, mis ühele saarele on hästi tähtsad.

Olen täna kohtunud teie vabatahtlike merepäästjatega, olen külastanud, nagu ma aru saan, kõigi hiidlaste ühise otsuse ja ühise pingutusega alles olevat pagaritöökooda. Samamoodi oli tore anda üks ühiskonnaõpetuse tund teie noortele ja kutsuda üles tegema kõik selleks, et Eestis oleks noorte valimisaktiivsus sada protsenti kui võimalik, aga rääkinud nendega ka Euroopa eesistumisest ja Eesti kohast maailmas. See oli väga jõuduandev kohtumine.

Kindlasti on Palade loodushariduskeskus väga põnev koht ja sealne kool ning nende soov ja tahe kaasata teistmoodi lapsi igapäevasesse ellu, igapäevasesse õppesse. Rääkisime sellest, kui tähtis on see ka tervetele lastele, et nad näevad, et inimelu spekter on laiem, et nende põlvkond ei suhtuks enam tõrjuvalt, nagu võib-olla meie põlvkond. Oleme ju kuulnud, et kui puuetega inimesed tulevad elama mõnda majja, siis inimesed hakkavad pahandama, et aktsiaselts Hoolekandeteenused neile inimesi toob – see võivat alla viia nende kinnisvara hinna. Palade lapsed mitte kunagi niimoodi ei ütleks, sest nad on kasvanud koos nende inimestega.

Samamoodi nii siin, kui mitmel pool mujal Eestis, kehtib see, et sotsiaaltööd tehakse ikka nii, et vabatahtlik tegevus, MTÜ ja siis teenuseosa pakub riik. Seda on soe näha, et kogukondade Eesti, millest ma rääkisin ka 24. veebruaril ja mis Tallinnas sai kõige vähem vastukaja, mujal Eestis väga elab ja areneb. Mul on selle üle ainult hea meel.

Mida arvate hiidlaste jätkuvast vastuseisust suurtele meretuuleelektrijaamadele?

Kersti Kaljulaid: Mina pean ütleva, et ma ei suuda seda väga hästi mõista sellepärast, et taastuvenergiat on meil vaja. Päikeseenergiat meil

Hiiu Lehe peatoimetajale Harda Roosnale andis vabariigi president Kersti Kaljulaid intervjuu Kärda lennujaamas.

ju on ja ka Hiiumaal on nüüd päris korralik ja päris värske päikeseenergiapark, aga see võtab ruumi maa peal ja maa, ma usun seda, läheb ka siin üha kõrgemasse hinda, mida rohkem inimesed saavad lubada endale looduskaunis kohas elamist. Ja taastuvenergia on on kahtlemata tulevik. Tuul mudugi on selline energialiik, mis vajab kompenseerimist teiste tootmisliikide poolt ja energia salvestamises oleme me veel üsna nõrgad. Aga meretuulepark on kaugel, see ei kosta magamistuppa – ma arvan, et see on ikkagi tuuleenergia kasutamise meeldiv meetod. Võib-olla kahekümne aasta pärast kasutame me hoopis laineenergiat või osatakse päikeseenergia ekvatoriaalpiirkonnas kokku koguda ja Hiiumaale tuua, aga senikaua seda veel ei ole. Arendame siis neid võimalusi, mis meil on.

Mujal rajatakse sellised elektrijaamad sügavasse merre, aga siin madalikele, mille kohta bioloog Tiit Leito on öelnud, et need on muidu hapnikuvaese Läänemere elurikkad oasid.

Kersti Kaljulaid: See võib nii olla, et tuleb mõelda, kuhu, tasub ka minna ja vaadata pikema kogemusega riikide, nagu näiteks Taani kogemust, et kui kaua need vundamendid vastu peavad, millised on probleemid, mis seal on ilmnunud. Selleks, et me kasutaksime ära juba olemasoleva kogemuse mujalt ja teeksime siis enda oma hästi. Pärast ma sellest vastuseisust, et üleüldse mitte, siiski aru ei saa.

Metsateemaline diskussioon on Eestis teravalt päevakorral, aga kui lugeda kahe osapoole argumente näiteks Sirbi veergudel, siis tundub, et üks räägib aiast, teine aiaaugust. Ka hiidlastel on rohkemest lageraielankidest häiritud. Mida arvate, kas Eesti metsi majandatakse jätkusuutlikult ja mida see jätkusuutlik

tähendab?

Kersti Kaljulaid: Ma ei ole selle ala ekspert, et öelda, kui vana peab olema üks kuusik, et seda oleks paras raiuda. Mida ma küll tean, et lennates lennukiga üle Euroopa, unustab inimene ära, et loodus ei organiseeri ennast ruudukujuliselt – kõik põllud on kandilised, kõik metsad on kandilised ja meil nii ei ole. Ma loodan, et metsa taastamise töö taastab meil metsa ja mitte puupõldu. Ja ma arvan, et seda on võimalik saavutada ja tulekski kokku leppida raiemahtude üle vaidlemise kõrvale – see on minu meelest ka väga tähtis. Alles siis, kui sa jõuad lennukiga vähem asustatud piirkondadesse ja vähemarenenud riikidesse ja vaatad ülevat alla, siis sa äkki taipad – oo, siin on kõik hoopis sujuvamad üleminekud. Sellest me ei tohiks kindlasti ilma jääda.

Hiiumaale tahetakse juba üsna meelsasti elama või tagasi tulla, kuna elukeskkond on meil päris mõnus, paraku pole meil piisavalt hästiasustatud töökohti. Kuidas tuua töökohti saartele ja maa-piirkondadesse üldiselt?

Kersti Kaljulaid: Töö olemus ju muutub, üha vähem töökohti on seotud konkreetse paigaga ja üha rohkem on tootmist, kus töö on nii efektiivne, et töökohti niiväga ei teki. Ega ka Hiiumaal plastitootmises ei saaks maksta 1500eurost palka, kui seal ei oleks roboteid, mida valvab ainult paar inimest. Teisiti ei oleks see võimalik. Nii et kui me tahame, et meil on majandust, siis me võime arendada ka tehnoloogilist tootmist ja siis on Hiiumaal piirajaks peamiselt transpordivõimalused. Aga kui me tahame, et meil oleks inimesi, siis on meil ilmselgelt vaja rohkem kiiret internetti.

Näeme, et mujal maailmas inimesed on väga mures, et kui tööstuses töökohad kaovad, kus siis need uued tekivad. Meil, Eestis, isegi julgemini kui mujal Euroopas näeme,

et need tekivad seotuna infotehnoloogiaga. Tingimata pole need infotehnoloogiaalased töökohad, lihtsalt väga paljusid teenuseid saab pakkuda ja levitada üle maailma üle interneti. Kasvõi kõige lihtsamaid väikesi tootmisi. Kui meil on mingi pisikene nišitood, mida kellelegi meeldib teha, siis vanasti oli probleem, et kuidas see viia maailma inimesteni, kes tahaksid sellist pisikest nišitoodet. Praegu on see ülekandekulu, see müügikulu, see internetisaidi kulu imepisike. Põhimõtteliselt on võimalik teha, no ma ei tea, rohelisest klaasist lihvitud kõrvarõngaid ja elatada ennast sellega ära. Eestis ei oleks sellele turgu, aga seitsme miljardi hulgas niipalju ikka leiab. Ja see ei ole kohaseoseline töö, ei ole ka ülearu kõrgtehnoloogiline ehk on kättesaadav ka nendele inimestele, kes ei ole kümme aastat ülikoolis käinud. Näeme juba, et sellised uued töökohad tekivad.

Käisin Brüsselis foorumil ja seal Lääne-Euroopa inimesed ja riigi elu korraldajad on palju rohkem mures selle pärast, et töökohad kaovad ja kus nüüd siis uued tekivad. Meie nägime seda põllumajandus-sektoris alles hiljaaegu. Mujal Euroopas jõudis mehhaniseerimine ammu sinnamaani, et selles sektoris hõivatute arv langes viie protsendini. Meil oli see võrdlemisi kõrge kaks-kümmend viis aastat tagasi ja me veel mäletame seda. Me oleme selle ületanud niimoodi, et tööpuudus on meil tegelikult madalam kui paljudes Lääne-Euroopa tööstusriikides. Nii et me oleme seda transformatsiooni ühekorra näinud, seetõttu meid võib-olla hirmutab vähem ka töökohade kadumine ja me oskame neid leida infotehnoloogiasektoris. Kusjuures kellelgi teisel niisugust infoühiskonda ei ole kui meil. Minu arvates on Eesti 21. sajandiks vägagi valmis ja loomulikult, mida rohkem on paigaga mitte seotud töökohti, seda enam inimesi saab tulla Hiiumaale elama. Ma arvan, et neid leidub, kes tahavad.

Kas Hiiu- ja Saaremaa on kriisi, näiteks merereostuse puhul või relvastatud konfliktid puhul piisavalt kaitstud kui ainsaks militaarjõuks saartel on vabatahtlikest koosnev Kaitseleit ja reostustõrjevõimekus vähemalt Hiiumaal nullilähedane?

Kersti Kaljulaid: Loomulikult on riigil plaan, kuidas kaitsta kogu oma territooriumi ja see on ka meie riigikaitse oluline osa. Eesti kaitseb end igal juhul, ka ülekaaluka vaenlase vastu – selle on sõnastanud oma käskkirjaga number üks kindral Einseln, kelle me homme [31. märtsil – HR] saadame viimsele teekonnale. See põhimõte on meie kaitse vundament siimaani. Loomulikult on olemas ka kaitseplaanid saarte jaoks, need on riigisaladusega kaetud, aga need on kindlasti olemas.

Mis puudutab reostustõrjet, siis Eestis tervikuna on reostustõrjevõimekus 1,2 ruutkilomeetrit ööpäevas politsei- ja piirivalveametil, teist sama palju veeteede ametil. See on 2,4 ruutkilomeetrit ööpäevas – seda ei ole väga vähe, aga suurema õnnetuse puhul loomulikult tuleb kokku kutsuda Läänemere teiste riikide reostustõrjevõimekus ja see ongi normaalne, et igaüks omaette ei hoia seda võimekust nii palju. Me ei tea, kus see õnnetus juhtub, aga teised on alati valmis appi tulema. Tähtis on hoida reostus merel, tähtis on, et see ei jõuaks rannikuni. PPA ja veeteede amet on seisukohal, et neil on vastavalt arengukavas ettenähtule see võimekus olemas. Eesti on ju väike, ka rannikumeri pole nii suur ja abi jõuab kiiresti kohale, ka Hiiumaale.

Mis puudutab merepäästet, siis ka seda korraldab merevalvekeskus, aga alati kutsuvad nad vajadusel appi ka vabatahtlikud merepäästjad, keda on saartel üksjagu. Hiiumaal on kaks reageerimispunkti, Saaremaal veel rohkem, neid on ka Põhjarannikul ja mujal Eestis. Vabatahtlik

merepääste teeb väga suurt tööd ja minu meelest ei ole eelkõige see, et nad on valmis minema appi, see küll ka, aga see töö, et õpetatakse välja merepäästjaid. See tähendab, et igas külas on juba varsti mõni noor või vanem mees või naine, kes teab, mida meri tähendab. Mida rohkem neid on, seda vähem minnakse päästevestita näiteks kalale. Minu meelest on selgelt näha suhtumise muutust. See on nagu omal ajal turvavõõga. Merepäästjate koostis tekitab ümber nende ringe, kus see suhtumine, et me kaitseme ennast eelkõige ise, muutub aina loomulikumaks ja loomulikumaks. Sellega tehakse väga suur osa päästetööst ära enne kui kriisisituatsioon tegelikult tekib. Ja loomulikult on nad ka valmis appi tulema. Teadlikkus on tähtis ja meri on tõsine asi.

Millised on Teie varasemad kokkupuuted Hiiumaaga?

Kersti Kaljulaid: Neid ei ole nii väga palju. Ma olen ise ju pigem saarlane. Hiiumaal on see saar, mis on meie saare kõrval – niisugune teadmine on kogu aeg olnud. Aga tore saar seegi. Ma mäletan kunagi, see oli siis, kui ma olin peaminister Laari nõunik, tegi valitsus väljasõiduistungit Hiiumaale. Samamoodi käisime Emmaste plastiklastris ja nüüd oli tore vaadata, kuidas see on arenenud. Siis oli jutt sellest, et meil kadus kalatõustus ära ja sprotti pole enam vaja purki panna, aga nobedate näppudega naised tegelevad nüüd plastijubinatega. Nagu ma ütlesin, nüüd on seal palju roboteid ja paar inimest, kes neid roboteid haldavad. Tore on näha seda arengut – klaster on alles, see on arenenud, käive on kasvanud, aga see on olnud töökohtadeta käibekasv. Selles mõttes on ka *déjà vu* tunnet.

Millised on märksõnad, mis kohe seostuvad Hiiu saarega ja kas neid tuli täna korrigeerida?

Kersti Kaljulaid: Ei, tegelikult ei tulnud. Värske kala, nagu ikka saarega seostub. Mulle meeldib tegelikult see teie pikem praamisõit, mulle alati jääb väheks, kui Saaremaale minek on – saad vaevalt praamile ja juba oledki kohal. Hiiumaal inimesed on lahked ja avatud ja rõõmsameelsed, isegi saarlaste suhtes mõnikord. (Naerab). Üks väike poiss tõi mulle omatehtud küünla ja kingitus olen saanud väga palju. Nii et ma olen väga tänulik Hiiumaal inimestele, kes on saarlast niimoodi vastu võtnud. See on olnud väga liigutav.

Mida saarlasena arvate kahe saare elanike vahelisest aasimisest?

Kersti Kaljulaid: See on nii minu kui ka minu pere kui ka näiteks minu tööpere jaoks presidendikantselei elu lahutamatu osa, et ikka peab saama üksteise kallal asiasid.

Küsis HARDA ROOSNA